

Датум: 8. 7. 2021.

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Презиме, име једног
родитеља и име Попић, Славиша, Снежана
Датум и место рођења 23. 4. 1987, Косовска Митровица

Основне студије

Универзитет Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици
Факултет Филозофски факултет
Студијски програм Филозофија-социологија
Звање Професор социологије
Година уписа 2005.
Година завршетка 2010.
Просечна оцена 8.52

Мастер студије, магистарске студије

Универзитет Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици
Факултет Филозофски факултет
Студијски програм Социологија
Звање Мастер социолог
Година уписа 2010.
Година завршетка 2012.
Просечна оцена 10.00
Научна област Социологија
Наслов завршног рада *Српска друштвена мисао о глобализацији у упоредној перспективи*

Докторске студије

Универзитет Универзитет у Нишу
Факултет Филозофски факултет
Студијски програм Социологија
Година уписа 2012.
Остварен број ЕСПБ бодова 140
Просечна оцена 9.31

НАСЛОВ ТЕМЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Наслов теме докторске дисертације *(Де)конструкција колективног идентитета на Косову и Метохији*
Име и презиме ментора, звање Др Јасмина Петровић, редовни професор
Број и датум добијања сагласности за тему докторске дисертације 8/18-01-007/19-043, 16. 10. 2019.

ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Број страна 330
Број поглавља 5 поглавља плус Увод и Закључна разматрања
Број слика (шема, графикона) 34
Број табела 54
Број прилога 4

**ПРИКАЗ НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КАНДИДАТА
који садрже резултате истраживања у оквиру докторске дисертације**

Р. бр.	Аутор-и, наслов, часопис, година, број волумена, странице	Категорија
1	<p>Popić, S. (2020). Fenomenološko razumevanje M. Veberovog postulata subjektivnog tumačenja u delu A. Šica, <i>Politeia</i>, 10 (20), 153-169.</p> <p><i>Кратак опис садржине (до 100 речи)</i> У раду се ауторка бави утицајем кључних идеја Макс Вебера, на феноменолошку, односно рефлексивну социологију истичући да његов концепт разумевања (<i>Verstehen</i>) добија модификовану улогу у социолошким теоријско-методолошким правцима насталим током двадесетог века. Разумевање је протумачено не само као методолошки поступак тумачења друштвене стварности, него и као услов њене интересубјективности. Утолико у прилогу се проблематизују теоријске схеме и методолошке стратегије Макса Вебера и Алфреда Шица са фокусом на употреби постулата субјективног тумачења. Овај постулат у оквиру феноменолошког социолошког модела представљен је, пре свега, у значењу општег принципа конструисања типова тока-делања, односно типизација неопходних за друштвено усклађивање актера у здраворазумском свету.</p>	M51
2	<p>Попић, С. (2018). Идеје о глобализацији у часопису <i>Социолошки преглед</i> – могућности примене Хелдове поделе школа мишљења о глобализацији = Ideas about globalization in <i>Sociološki pregled / Sociological Review: the possibility of applying David Held at al's division into three schools of thought, Социолошки преглед</i>, 52 (1), 147–180.</p> <p><i>Кратак опис садржине (до 100 речи)</i> У светлу уобичајене типологије скупа идеја о глобализацији на скептицизам, хиперглобализам и трансформационизам, ауторка поставља питање да ли је и списак основних аргумената из радова аутора који се баве овом темом у складу са поделом школа мишљења Дејвида Хелда (David Held). Како би се описала идејна разноврсност глобализације у Србији, применом анализе садржаја на радове објављене у часопису <i>Социолошки преглед</i> начињена је анализа концепта глобализације, а потом продискутована могућност примене поделе школа мишљења о глобализацији Дејвида Хелда и његових сарадника. Ауторка закључује да су само неки од критеријума ове поделе релевантни за разликовање идеја о глобализацији на домаћем социолошком подручју.</p>	M24
3	<p>Попић, С. (2015). Млади у српским енклавама на Косову и Метохији, <i>Годишњак за социологију</i>, XI (14-15), 67–85.</p> <p><i>Кратак опис садржине (до 100 речи)</i> У раду је описана етничка структура становништва Косова и Метохије, као и одређени етиолошки елементи „енклаве“ као „физичког израза друштвене удаљености“ у којој данас живи изванредан број младих српске националности. Квантитативни пресек досадашњих социолошких истраживања објављених у четири домаћа часописа начињен је са циљем добијања недостајућих теоријских и емпиријских података који би конструисали социолошку слику младих на овом простору. У ову анализу су укључени сви бројеви изабраних научних часописа објављених у периоду од 2000. до 2014. године. Увидом у заступљеност и начин артикулације поменути теме у поменутом периоду омогућена је валидација њеног теоријско-методолошког значаја.</p>	M52
4	<p>Popić, S. (2017). Srpske enklave na Kosovu i Metohiji – projekcija nametnute društvene izolacije u doba globalizacije? U V. Vukotić i dr. (ur. i prir.), <i>Globalizacija i izolacionizam</i>, str. 436–444. Beograd: Institut društvenih nauka, Centar za ekonomska istraživanja.</p> <p><i>Кратак опис садржине (до 100 речи)</i> Ауторка у раду представља основне податке о етничкој структури становништва Косова и Метохије, затим одређене теоријске дилеме које се јављају у покушају социолошке концептуализације „енклаве“, а све са циљем да одговори на питање - да ли српске енклаве на Косову и Метохији представљају појавни облик наметнуте друштвене изолације у доба глобализације? На основу тога, изводи закључак о специфичности пројектовања социолошких истраживања на тему Косова и Метохије где је процес глобализације од изуетног значаја за (ре)конструкцију локалних идентитета и обрнуто.</p>	M44
5	<p>Marković Savić, O., Popić, S. (2020). Identity and symbolic representations of political values: the example of social organizations in Kosovska Mitrovica, In J. S. Petrović, et al (eds.), <i>Culture and identities</i>, pp. 221–234. Belgrade: Serbian Sociological Association, Institute for Political Studies.</p> <p><i>Кратак опис садржине (до 100 речи)</i> У прилогу се разматрају симболичке репрезентације политичких вредности „братства“, „јединства“, „слободе“, „једнакости“ и „демократије“ у одређеним друштвеним организацијама које су током социјалистичког периода деловале у Косовској Митровици. Приступајући из друштвено-историјске перспективе, циљ рада је био да се, на основу анализе издвојених секундарних података о функционисању ових организација, опишу употребе ових вредности од стране српске и албанске народности током развоја социјалистичког самоуправљања на Косову и Метохији.</p>	M14
6	<p>Попић, С. Живић, Н. (2020). Неки елементи геополитичке идентификације – пример Србије и земаља чланица Европске уније. У Љ. Митровић, Г. Стојић и Н. Станојевић (прир.), <i>Биланс транзиције у Србији и на Балкану / Традиција, модернизација, идентитети X</i>, стр. 215-229. Ниш: Филозофски факултет, Центар за социолошка истраживања.</p> <p><i>Кратак опис садржине (до 100 речи)</i> Полазећи од идеје да се колективни идентитет препознаје као друштвена конструкција „која изражава највиши ниво апстракције“, у раду се разматра актуелност тезе да је међу члановима једне друштвено-политичке заједнице интензивнији онај процес идентификације који је исказан кроз своје уже и ниже</p>	M33

друштvene okvire. Geopoliticka identifikacija se moze analiticki izraziti kroz razlicite nivoe na liniji vertikalne kolektivne identifikacije. U skladu sa tim, izdvojeni su њени одређени елементи на основу анализе резултата неколико рецентних истраживања у Србији и земљама чланицама Европске уније. На трагу овог разматрања, оцртани су и неки проблеми концептуализације колективне идентifikације Срба на Косову и Метохији.

НАПОМЕНА: уколико је кандидат објавио више од 3 рада, додати нове редове у овај део документа

ИСПУЊЕНОСТ УСЛОВА ЗА ОДБРАНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидат испуњава услове за оцену и одбрану докторске дисертације који су предвиђени Законом о високом образовању, Статутом Универзитета и Статутом Факултета.

ДА НЕ

Правилником о поступку припреме и условима за одбрану докторске дисертације, усклађеним са општим правним актима који регулишу ову област, за поље друштвено-хуманистичких наука као обавезни услов за приступање одбрани докторске дисертације захтева се „најмање један рад студента који је повезан са садржајем докторске дисертације, у којем је он први аутор, објављен или прихваћен за објављивање у часопису са листе часописа категорисаних од стране министарства надлежног за науку“ (члан 20. ст 3). Кандидаткиња испуњава овај услов будући да је објавила шест радова, од чега три у часописима са листе категорисаних извора од надлежног тела. Више прилога посредно или непосредно дотиче проблемско поље – питање идентитета на Косову и Метохији, што је и тема докторске дисертације.

ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кратак опис појединих делова дисертације (до 500 речи)

Дисертација (Де)конструкција колективног идентитета на Косову и Метохији садржи седам целина, укључујући увод и закључак. Рад садржи и прилоге (упитнике на српском и албанском језику, попис табела и графикона). У уводном делу изложен је предмет истраживања и основна истраживачка питања и сажето су представљене потребне информације о спроведеном истраживању. У другој целини дисертације разрађен је и образложен теоријски оквир рада. Проблем обликовања и реконструкције идентитета ситуиран је у контекст феноменологије и конструктивистичке теорије. Најпре су размотрена становишта релевантних аутора о идеји конструкције у научном истраживању друштва, а потом изложено тумачење конструкције колективног идентитета из визуре поменуте теоријске перспективе. Ово поглавље садржи појмовну анализу и дефинисање кључних концепата битних за спроведено истраживање (попут појмова колективни идентитет, етнички идентитет, национални идентитет, конструкција и деконструкција, интеркултурна размена итд). Поменута појмовна анализа у претходном делу рада као и разматрање утицајних становиша са којих се тумачи процес изградње колективног идентитета (Диркема, Шица, Бергера, Лукмана, Џенкинса, Хола, Баумана, Гофмана, Гелнера, Смита, Бурдијеа, Малешевића, Малрија, и других) омогућило је ваљану употребу кључних концепата у свим елементима осмишљавања истраживачког нацрта који је приказан у трећем делу дисертације, као и приликом анализе и интерпретације налаза.

У поглављу под називом *Контекстуални оквир истраживања*, кандидаткиња ситуира проблем истраживања у контекст постконфликтног друштва КиМ, посматрајући проблем и у дијахроној перспективи, дотичући се најважнијих историјских чињеница везаних за проучавани простор који су допринели или доприносе обликовању и преображању колективног идентитета Срба и Албанаца. Кандидаткиња на неки начин указује да етничке идентификације извиру из генезе међуетничких и других социјалних односа, формирајући се, између осталог, митолошком прерадом културе и прошлости. У овом сегменту рада садржан је и критички преглед постојећих научних истраживања о колективном идентитету и комуникацији етничких заједница на КиМ.

У делу дисертације у којем је изложена методологија спроведеног истраживања, кандидаткиња дефинише свој општи методолошки приступ, циљеве, хипотезе, индикаторе, стављајући на увид јавности и структуру популације на којој је изведено истраживање, примењене технике и инструменте, план и протокол посматрања, те ноту о прикупљању и обради података. Резултати изворног научног рада кандидаткиње саопштени су у четвртном и петом поглављу дисертације (Резултати истраживања и Дискусија главних налаза истраживања). У циљу провере претпоставки налази истраживања о структури колективне идентификације и појединим њеним димензијама се најпре представљају на нивоу целог узорка, потом и према посматраним стратумима, при чему су одговарајућим статистичким техникама тестиране утврђене разлике.

Утврђена је висока израженост колективног идентитета (понајпре кроз најмаркантнију генеалогско-етничку димензију). Од свих облика колективног идентитета издваја се етнички идентитет као најизраженији, при том и обострано одржавање етничке дистанце. Забележен је умерени ниво етнокултурне емпатије, а међуетничка комуникација је најзаступљенија у социјалним доменима који не захтевају сложен модел интеркултурних вештина. Спроведени аналитички поступци потврдили су да се изворни идентитет међу српским студентима са КиМ конструише на линији културно-етничке припадности, док је изворни идентитет албанских студената конструиран на оси грађанско-етничке припадности, при чему је „грађански идентитет израз интернализација пратећих кодификација и значења примарног грађанског статуса у оквиру 'Републике Косово'. На шире друштвене и уже институционалне промене једни актери одговарају „културним ослобођењем“ и теже деконструисаним формама националног идентитета (изворној и новим), док су други укључени у општи процес рекатегоризације, при чему декларативно остају на становишту „културне одбране“ и претежно теже изворној форми националних идентификација“.

ВРЕДНОВАЊЕ РЕЗУЛТАТА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Ниво остваривања постављених циљева из пријаве докторске дисертације (до 200 речи)

Кључни циљ спроведеног научног истраживања био је утврдити да ли је и кроз које форме изражена (де)конструкција колективног идентитета на КиМ. Да би циљ био реализован конкретизован је кроз следећих пет тачака: а) утврђивање доминантних облика колективног припадања и димензије колективног идентитета студентске популације на КиМ, као и разлике у изражености појединих димензија између стратума албанских студената и подстратума српских студената који живе на територији КиМ; б) утврђивање изражености етничког идентитета и нивоа етничког дистанцирања, као и разлике у нивоу изражености према стратумима албанских и српских студената; ц) утврђивање хијерахије у структури националних идентификација на КиМ, као и разлике у нивоу изражености утврђених идентификационих форми према стратумима албанских и српских студената; д) стећи увид у најважније елементе (вредности) које представљају конституенсе косоварског над-идентитета на КиМ, као и разлике у њиховој хијерархији према стратумима албанских и српских студената; е) утврђивање нивоа етнокултурне емпатије и сфере у којима је заступљена интеркултурна комуникација на Косову и Метохији, посматрано на уквпној истраживаној популацији и посебно према посматраним стратумима. Спроведеним емпијским

истраживањем и тестирањем претпоставки кроз одговарајући избор аналитичких алата, реализовани су сви циљеви докторске дисертације.

Вредновање значаја и научног доприноса резултата дисертације (до 200 речи)

Докторска дисертација Снежане Попић пружа заокружени увид у структуру колективне идентификације, те у проблем, (ре)дефинисања примарних форми колективних идентификација студената из српске и албанске заједнице на постконфликтном подручју КиМ. Према нашем суду ова дисертација представља значајан допринос социолошком проучавању идентитета не само због тога што је њен предмет до сада недовољно емпиријски истражена тема на подручју Косова и Метохије, него и због тога што модел спроведеног истраживања може бити корисно упутство за друге истраживаче који се баве питањима идентитета на конфликтним и постконфликтним подручјима на којима се, сликовито казано, води „борба око идентитета“. Вредни увиди и уопштавања до којих је кандидаткиња дошла сопственим истраживањем смислено су повезани и уграђени у постојеће теоријско знање које се односи на темељне претпоставке процеса обликовања идентификационих матрица, а крајњи резултати потврђују одређена теоријска становишта о начину конструисања и социјално условљеним процесима преобликовања идентитета. Утемељеност анализа у анализи социјалног контекста даје додатну вредност постигнућу кандидаткиње. Консултована теоријска литература је релевантна и у тој мери исцрпна да будући истраживачи могу користити попис литературе садржан у Дисертацији као вредан увид у најважније изворе за пручавање идентитета.

Оцена самосталности научног рада кандидата (до 100 речи)

Радам на дисертацији кандидаткиња је показала узорно познавање социолошких теорија и концепата у предметној области као и њихову примену у промишљању изабраног проблема. Кроз рад на дисертацији кандидаткиња је унапредила своје знање из области социолошке теорије и методологије и демонстрирала способност самосталног дизајнирања и спровођења истраживања, као и тумачења његових налаза. Коришћене стандардизоване инструменте успела је да на адекватан начин прилагоди испитиваној популацији и да допре до албанске популације на КиМ, што сматрамо великим успехом, имајући у виду потешкоће на које наилазе истраживачи из Србије. На основу показаног квалитета научноистраживачког рада Комисија сматра да је кандидаткиња Снежана Попић способна за самостални научни рад.

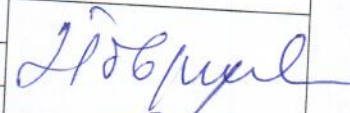

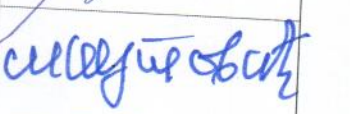
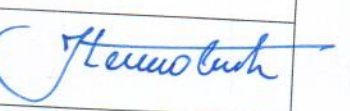
ЗАКЉУЧАК (до 100 речи)

На основу предочене анализе и позитивне оцене квалитета докторске дисертације (Де)конструкција колективног идентитета на Косову и Метохији кандидаткиње Снежане Попић Комисија предлаже ННВ Филозофског факултета Универзитета у Нишу, као и Научно-стручном већу за друштвене и хуманистичке науке Универзитета у Нишу, да прихвати извештај о оцени урађене докторске дисертације, а кандидаткињи Снежани Попић одобри јавну одбрану.

КОМИСИЈА

Број одлуке НСВ о именовању Комисије 8/18-01-006/21-017

Датум именовања Комисије 30. 06. 2021.

Р. бр.	Име и презиме, звање		Потпис
1.	Др Данијела Гавриловић, редовни професор	председник	
	Социологија (Научна област)	Филозофски факултет у Нишу (Установа у којој је запослен)	
2.	Др Јасмина Петровић, редовни професор	ментор, члан	
	Социологија (Научна област)	Филозофски факултет у Нишу (Установа у којој је запослен)	
3.	Др Милојица Шутовић, редовни професор	члан	
	Социологија (Научна област)	Филозофски факултет у Косовској Митровици (Установа у којој је запослен)	
4.	Др Јелена Петковић, ванредни професор	члан	
	Социологија (Научна област)	Филозофски факултет у Нишу (Установа у којој је запослен)	

Датум и место:
05. 07. 2021., Ниш